
Hva skjer med Legeforeningens klimaengasjement?

DEBATT

KNUT MORK SKAGEN

knut@theskaw.com

Knut Mork Skagen er lege i spesialisering i barne- og ungdomspsykiatri ved St. Olavs hospital.

Forfatter har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Menneskeskapte klimaendringer utgjør en katastrofal trussel mot folkehelsen. Vi trenger stemmene til klimaengasjerte norske leger.

Tidsskriftet *The Lancet* har i flere år tatt ansvar for å rette oppmerksomheten mot menneskeskapte klimaendringer. I 2015 publiserte The Lancet Commission on Health and Climate Change en utførlig rapport med konkrete anbefalinger for politiske tiltak mot klimaendringer (1). Rapporten understreker blant annet viktigheten av at helsefaglige aktører engasjerer seg aktivt og synlig i arbeidet for bedret klima og miljø.

I februar i år utkom *The Lancet Countdown on Health and climate change: from 25 years of inaction to a global transformation for Public Health*, den andre i rekken av planlagte årlige statusoppdateringer på arbeidet rundt klima og helse (2). Med utgangspunkt i anbefalingene fra 2015 er målsetningen å overvåke målbare indikatorer som ledd i å opplyse, veilede og ansvarliggjøre offentligheten og relevante beslutningstagere. Også i år understrekes betydningen av en tydelig, felles stemme fra helsefaglig hold: «Helsearbeideres stemmer er avgjørende i arbeidet mot klimaendringer og i å vektlegge de positive helseeffektene av dette arbeidet».

Lokal tilstedeværelse

Før 2012 hadde Legeforeningen et eget rådgivende utvalg for global oppvarming og helse. I perioden 2012–16 ble dette arbeidet samlet under et felles utvalg for menneskerettigheter, klima og global helse. Jeg har ikke selv deltatt i noen av utvalgene, men har i løpet av årene jeg har vært medlem i Legeforeningen satt pris på deres synlige aktivitet. Utvalget bidro til at Legeforeningen i 2009 fikk et eget grunnlagsdokument og tiltaksplan for engasjement mot klimaendringer (3). Utvalgets arbeid resulterte i innlegg i Tidsskriftet (4, 5), henvendelser til Klima- og miljøverndepartementet og representasjon ved Klimatoppmøtet i Paris i 2016 (6).

I 2016 valgte Legeforeningen å omorganisere dette arbeidet. Utvalget ble lagt ned, med det argument at helse og global oppvarming var ett av fem hovedområder Legeforeningen ønsket å arbeide videre med de neste årene og at arbeidet derfor skulle innlemmes mer direkte i sentralstyret og de fagmedisinske foreningene (7). I mars 2017 uttrykte tidligere medlemmer av utvalget stor bekymring for denne beslutningen (8). De påpekte spesielt at man ved å fokusere på internasjonalt samarbeid gjennom World Medical Association (WMA) risikerte å miste lokal relevans og synlighet: «Dette [internasjonale] engasjementet er viktig, men svært overordnet og lite egnet til å belyse norske forhold og dekke det nasjonale engasjementet Legeforeningen bør ha» (8).

En hovedsatsing det er vanskelig å få øye på

I november i år har det gått to år siden sentralstyret vedtok denne omorganiseringen. Hva er egentlig status for arbeidet mot helseskadelige klimaendringer i Legeforeningen i dag? Som alminnelig medlem opplever jeg at dette engasjementet er blitt mindre synlig etter at utvalget ble nedlagt. Arbeidsprogrammet for 2017–19 nevner ikke klima- og miljøperspektivet i folkehelsearbeidet (9), selv om dette er spesifikt nevnt i Prinsippprogrammet 2015–19 (10). Folkehelse fremheves som eget tema på Legeforeningens nettsider om politikk og samfunn, men heller ikke her eller i relevante policynotater viser man til at klima og miljø er viktig i et folkehelseperspektiv (11). Tidsskriftet, ved sjefredaktør Are Brean, utgjør et hederlig unntak (12, 13).

Etter en sommer der hetebølger har preget hele Europa, inkludert Norge, og belyst problemer rundt matsikkerhet, brannsikkerhet og direkte helseskadelige effekter av varmen, er det naturlig å spørre om leger som faggruppe gjør nok i Norge for å opplyse om betydningen av klimaendringer i et helseperspektiv, slik *The Lancet* oppfordrer så tydelig til. Det er meget mulig at Legeforeningen gjør en god innsats for arbeidet mot klimaendringer gjennom foreningens internasjonale samarbeidspartnere, men min opplevelse er at engasjementet er mindre synlig utad enn det var for noen år siden. Politiske og helsefaglige realiteter burde tilsi det motsatte.

LITTERATUR

1. Watts N, Adger WN, Agnolucci P et al. Health and climate change: policy responses to protect public health. *Lancet* 2015; 386: 1861–914. [PubMed] [CrossRef]
2. Watts N, Amann M, Ayeb-Karlsson S et al. The Lancet Countdown on health and climate change: from 25 years of inaction to a global transformation for public health. *Lancet* 2018; 391: 581–630. [PubMed] [CrossRef]
3. Braaten KE. Resept for en frisk planet. *Tidsskr Nor Legeforen* 2010; 130: 189.
4. Kvåle G, Fadnes LT, Tryland M et al. Klimaendringer – vår tids største helsetrussel. *Tidsskr Nor Legeforen* 2011; 131: 1670–2. [PubMed][CrossRef]
5. Pihlstrøm L, Razumova T. Klimautvalg med viktig undersøkelse. *Tidsskr Nor Legeforen* 2011; 131: 1819.
6. Andersen EJ. Klimaavtalen bra for folkehelsen. *Tidsskr Nor Legeforen* 2016; 136: 280–1.
7. Hermansen M. Re: Menneskerettigheter, klima og global helse i Legeforeningen. *Tidsskr Nor Legeforen* 2017; 137: 684. [PubMed][CrossRef]
8. Steinholt M, Engjom H, Annexstad E et al. Menneskerettigheter, klima og global helse i Legeforeningen. *Tidsskr Nor Legeforen* 2017; 137: 432. [PubMed][CrossRef]
9. Arbeidsprogram 1.9.2017–31.8.2019 for Den norske legeforening. <http://legeforeningen.no/Om-Legeforeningen/Organisasjonen/Prinsipp-og-arbeidsprogram/Arbeidsprogram-2017-2019-pdf> (2.8.2018).
10. Prinsippprogram 1.9.2015–31.8.2019 for Den norske legeforening. <http://legeforeningen.no/Om-Legeforeningen/Organisasjonen/Prinsipp-og-arbeidsprogram/Prinsipp--og-arbeidsprogram-2015-2019> (2.8.2018).
11. Den norske legeforening. Tema: Folkehelse. <https://beta.legeforeningen.no/politikk-og-samfunn/folkehelse> (2.8.2018).
12. Brean A. Det haster. *Tidsskr Nor Legeforen* 2017; 137. doi: 10.4045/tidsskr.17.17.01. [CrossRef]
13. Brean A. Klimakrisens muligheter. *Tidsskr Nor Legeforen* 2017; 137: 503. [PubMed][CrossRef]

Publisert: 17. september 2018. *Tidsskr Nor Legeforen*. DOI: 10.4045/tidsskr.18.0617
Mottatt 8.8.2018, godkjent 14.8.2018.
Opphavsrett: © Tidsskriftet 2025 Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. desember 2025.